

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WIE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr E. T. v. d. Born, Helpman (Gr.); Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr K. Fernhout, Baarn; Drs D. J. Galle, Haarlem; Mevr. G. Gillis-Smitskamp, Ooster-Nijkerk; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Herksen, Ermelo; A. Janse, Biggelerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr J. v. d. Linden, Trum; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Drs Joh. Luijkenaar Francken, Rotterdam; Mevr. J. M. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseeuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanswerd; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Dr H. Smitskamp, 's-Gravenhage; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa.; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr C. Veenhof, Harlested; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Franeker; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Jan Zwart, Zaandam.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f 2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f 7.50 en voor Ned.-Indië f 6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f 0.15.

HOOFDARTIKEL: Het Russische atheïsme. — Uit de Schrift: De verzenen Profetie, de Zijnen aan de Schriften bindend. (Luc. 24:27). — Kerkelijk Leven: „Moet dat nu niet?” XII. Hoedemakers—Boisjeval. — Even Parkeeren: Confessie en confessors. — Geestelijke Adviezen: Geloof en Leven. — Vakwetenschap en Praktijk: Waarom een christen aan uw ziekbed? — Muz. Kroniek: De uitvoering van de Matthäuspassion door de Ned. Bachveren. te Naarden. Psalmzingen — een geestelijk werk. — Zending en Evangelisatie: Het Zendingssambt. I. — Perschoon. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Het Russische atheïsme.

„De Russische revolutie”, schrijft Berdjajew in zijn boekje „Waarheid en Leugen van het Communisme”, „heeft de aandacht der geheele wereld op Rusland en het Russische volk gericht. Het communisme experiment maakt den West-Europese menschen onrustig. Want het is begeleid door een geweldige verbreiding van de godloosheid, zooals de geschiedenis nog nooit heeft gekend. Hoe kon een volk dat in zijn diepste binnste religieus was en slechts door het geloof geleid, een gunstigen bodem voor de anti-religieuze propaganda bereiden? Hoe heeft toch het anti-religieuze Messianisme de Russische religieuze Messias-gedachte kunnen verdringen en zich op haar plaats weten te handhaven?”

Van deze vragen gaat een zekere suggestie uit. De Russische wijsgeer verklaart met nadruk, dat het geloof diep in de harten van zijn volksgenooten wortelde. Heel dat geloofsleven stond volgens hem in het teken van de „Messias-idee”. Onwillekeurig wij wij hij het lezen geneigd zijn uitgangspunt te nemen. Maar diepere bezinning zal ongetwijfeld kritiek daarop tengevolge hebben.¹⁾

We hebben in het vorige stuk reeds opgemerkt, dat niet ieder verlangen naar heil een „Messias-verwachting” genaamd mag worden. De wijze waarop Berdjajew dit woord gebruikt, beteekent eigenlijk een verwerping van Gods beloften. Hier geldt hetgeen Prof. Dr G. Ch. Aalders in een ander verband zegt: Zulk een Messias-idee „misvat den Goddelijken oorsprong der Messiaansche belofte en zoekt haar wortel in het menselijke. Zij wil de Messiaansche profetie laten ontstaan uit louter menselijke verwachtingen. Wij daarentegen erkennen dat het God zelf is die de belofte van den Zaligmaker eerst in het Paradijs heeft geopenbaard en deze daarna door patriarchen en profeten heeft laten verkondigen, om haar tenslotte in de komst van Zijnen eeniggeboren Zoon in vervulling te doen gaan.”²⁾

Daarom is de uitdrukking „anti-religieuze Messianisme” een ontwijding van het heerlijke woord, daarom is het verkeerd om de Russische religie „Messianisme” te noemen. Want wat hier

voorgesteld wordt als een verlangen naar den Messias, is in werkelijkheid een loochening van den Zaligmaker.

Nog een ander bezwaar tegen de probleemstelling in het boven aangehaalde gedeelte, moeten we noemen, voordat we Berdjajew volgen in zijn zoeken naar een antwoord op de door hem gestelde vragen. Hij zegt dat het „communisme experiment” begeleid is door een geweldige verbreiding van de godloosheid. Deze uitdrukking legt een veel te zwak verband. Het communisme is in wezen godloos. We hebben hier niet — zooals sommige „Westerlingen” ons ook willen doen gelooven — te maken met een (tijdelijk) nevenverschijnsel. Die verbreiding is aan het communisme experiment inharent. We zullen later zien, dat Berdjajew die godloosheid als de groote leugen van het bolsjewisme brandmerkt. Maar het juiste verband legt hij toch niet. De titel van zijn boekje „Waarheid en leugen van het communisme”, is daarvan reeds het bewijs.

Dat werkje van den Russischen wijsgeer is van groote actuele beteekenis. Sommige van zijn oordeelen vinden we ook in de geschriften van Westersche auteurs, die met het communisme min of meer sympathiseeren. Bij Berdjajew leeren we de wereldbeschouwing kennen, waarin deze „sympathiebetuigingen” wortelen. Hij onthult ons de catastrophale gevolgen van het voortgaan op den door hen betreden weg. Hij geeft ons een nauwkeurige analyse van den bodem, in welke het revolutionaire zaad het beste kan ontkiemen. Maar hij helpt niettemin dien bodem verder voorbereiden.

Om het probleem — of zooals hij het noemt: het raadsel — van het Russische atheïsme op te lossen is volgens Berdjajew een grondige kennis van het wezen der Russische religie, zooals die in het volk leefde, onontbeerlijk. We hebben reeds gezien welk een voorname plaats hij toekent aan de z.g. „Messias-verwachting”. „Van oudsher was het Messiaansche bewustzijn aan het Russische volk eigen”.

Bekend is welk een groote rol de „Anti-Christ” in het Russische religieuze leven en ook in de literatuur speelt. Al die speculaties over den „Anti-Christ” zijn te beschouwen als de zinbeeldige uitdrukking van de wereld-verachting, die de „Orthodoxie” steeds kenmerkte. De „Anti-Christ” was in het oog van velen de eigenlijke heerscher in den Staat en in de Kerk. „De ware Kerk vliedt in de woestijn en verbergt zich onder de aarde”. En Berdjajew verkondigt dat de Kerk tot de „geestelijke” en niet tot de „natuurlijke” wereld behoort.³⁾

Die „natuurlijke wereld” is hier een schepping van den Boze. Nergens vinden we zulke ontzettende beschrijvingen van den gruwel der zonde als in de Russische literatuur. We denken daarbij in de eerste plaats aan Dostojewsky⁴⁾, die ons het meest afgrijpselijke kwaad afbeeldt: menschen bezeten door duivelsche begeerten, ware demonen: „Ze zijn letterlijk tot alles in staat”, ze zwelgen van genot wanneer zij bewust boosheid bedrijven, ze willen opzettelijk boos zijn „Wanneer ik voor mijn gezondheid niets doe, dan geschiedt dat alleen uit boosheid”, zegt de mensch „uit den ondergrond”. „Ik wil geen harmonie, liever blijf ik in mijn onverzadelijken toorn, zelfs al zou ik ongelijk hebben”.

3) Zie zijn „Philosophie des Freien Geistes”, pag. 376.

4) Het is natuurlijk onmogelijk om Dostojewsky met enkele zinnen „af te doen”. Wenschelijk ware hier een vergelijking met Tolstoj, die veel meer antithetisch tegenover de wereld staat dan D.

schreeuw Iwan Karamasoff⁵⁾. „Dat is opstand”, antwoordt dan Aljoscha, zijn jongste broeder, ontdaan. Inderdaad: geen mensch die zich sterker tegen God verzet, die meer met God en godsdienst spot, dan Dostojewsky's figuur: Iwan de atheïst, die dat alles doet „met de kracht der gemeenheid, die aan de Karamasoffs eigen is.”

Dostojewsky daalt in de meest verschrikkelijke duisternissen van het menschelijke hart af en in de diepste afgronden der wereld. Hij vloekt haar en die vloek is ook op de lippen van talrijke van zijn volksgenooten.

Hij is, zegt Karl Pfleger, „dwars door de hel gegaan en door het vagevuur van den religieuze twijfel, van den wilden opstand tegen God. Hij heeft die hel doorkruist, maar toch als iemand, die bevrijd wil worden van den leugen en bedrog van een leven zonder God, als iemand die beeft van intens verlangen naar licht, naar het „levende leven”, naar de groote harmonie, naar de vreugde van het wereld-al”. Hij droomde „den eeuwigen droom van de Russische ziel, den droom van de wederoprichting aller dingen in Christus, den droom van een nieuw en heilig leven van allen met allen op een nieuwe heilige aarde...” Hij „riep den chaos slechts (!) op om hem te overwinnen”⁶⁾; de zwarte duisternis diende hem om het stralende licht beter te kunnen afbeelden.

Hoeden we ons voor zulk een verheerlijking van de werken van dezen titanischen en daemoneischen mensch. Hoeden we ons bovenal voor diens probleemstelling, voor diens houding tegenover de wereld. Deze houding moge, vooral in de laatste jaren van zijn leven, veel minder antithetisch zijn dan die van vele tijdgenooten... Dostojewsky heeft met zijn „blik in den chaos” niettemin den weg gebaan voor het nihilisme, dat vanaf het midden der vorige eeuw Rusland aantastte. De geschiedenis heeft haar oordeel gegeven: Dostojewsky is de profeet der Russische revolutie⁷⁾.

De hel doorkruisen om bevrijd te worden van de zonde... zich storten in de diepste duisternis om straks het licht te kunnen ontvangen... den chaos oproepen en gebruiken om hem te overwinnen... het beteekent God verzoeken, het beteekent een opstand tegen den Almachtige en een vervloeking van Zijn Schepping, van Zijn Werk, van Zijn Verbond.

Evenals Dostojewsky hebben ook andere Russen zulk een „hel doorkruist”, hebben ook zij hun leven verteerd in een ontzettende chaos. Die hel was in hun oogen de „natuurlijke wereld”, welke zij overleverden aan de macht van den Anti-Christ, terwijl de Kerk op hun schelden „in de woestijn vloot”, of zich in de „geestelijke wereld terugtrok”. Geen wonder dat velen in de duisternis verzonken en in de verwarring omkwamen. Geen wonder dat hun pogingen om die van God „gescheiden wereld” op te heffen tot het Goddelijk Wezen mislukten.⁸⁾ In hun wanhoop keerden zij zich nu geheel tegen haar. Zoo ontstond het nihilisme, volgens Berdjajew: „een specifiek Russische ziekte”.

5) Zie: „De Gebroeders Karamasoff”.

6) Zie het opstel over Dostojewsky in Karl Pfleger: „Geister, die um Christus ringen”, pag. 187 t/m. 226, b.v. pag. 192 en 217. Zie ook Thurneysen: „Dostojewsky”.

7) Thurneysen, pag. 71: „Und sofern Dostojewsky die Hölle, die Verrücktheit, die Gerichtsreife aller Zustände so rücksichtslos aufgedeckt hat wie kein Zweiter, mag er wohl der Prophet der russischen Revolution heißen; sofern aber die Krisis, in die er alles Menschliche gestellt sieht, noch ungleich viel tiefer und radikaler ist, als es sich selbst der Bolschewismus träumen lässt, wäre damit noch viel zu wenig gesagt”. Dit oordeel van den Barthiaan is zeer leerzaam en is alleen al een uitvoerige bespreking waard.

8) Vandaar Dostojewsky's machteloze en diep-tragische worsteling om „opstanding”.

1) Wij kunnen op deze vraag hier niet uitvoerig ingaan.

2) Zie ook Maurice Hindus schrijft. Zie in zijn boek: „Onttredderde Wereld” (pag. 11-41). Hierin heet het: „Het Christendom is nooit één geworden met het innerlijk leven van den Boer en was zelden een bron van inspiratie”. Misschien is Hindus te veel vervreemd van zijn volk. Ook het stuk van Max Scheler: „Ueber Ethisches und Westliches Christentum” moet hier genoemd worden (Schriften zur Soziologie und Weltanschauungslehre, I. Band, pag. 148 e.v.). „Tegenover God ontbeert in 't Oosten de vrees... zeer sterk de houding der vertrouwelijke Vaderlijke”. Dit oordeel is zeer belangrijk. Scheler haalt dikwijls van Harnack aan, hoe b.v.: „De Kerk van het Morgenland is... de verheerlijkte derde eeuw”. Men zie echter ook Stefan Zanzw.: „Das orthodoxe Christentum des Ostens”.

3) Chr. Encycl. IV, pag. 179.

Berdjajew zegt het zoo aangrijpend duidelijk: „Tot het nihilisme kon slechts een ziel geraken, die op den geestelijken bodem der Russische Orthodoxie groot geworden is”, „maar die” — voegt hij er aan toe, „het geloof verloren heeft”. Dit oordeel houdt, onbedoeld, een vonnis in over de Orthodoxe gnosis. Berdjajew motiveert het zelfs door te zeggen dat de Orthodoxie „een door en door eschatologische vorm van het christendom is, die den twijfel aan de mogelijkheid om de cultuur te rechtvaardigen, in zich bevat”.

Uit deze verkeerd gerichte toekomstverwachting groeide een haat tegen het bestaande, tegen Gods Schepping. De twijfel ging over in zekerheid: Uit dien twijfel groeide het nihilisme, „dat een opstand tegen de aardse goederen is en een ascetisme zonder genade”. Het Orthodoxe geloof hield tenslotte in dat „de wereld zelf, wijl geschapen, wijl eindig, antithetisch tegenover God zou staan.”⁹⁾ Het bevatte dus kiemen van het verderf, die een zeer gunstigen voedingsbodem vonden en „met het groot worden der ziel” zich sterk ontwikkelden, zoodat het geloof verloren ging.

Berdjajew ziet hier het verband zeer goed: „er bestaat”, zegt hij, „een diepe innerlijke betrekking tusschen het Russische Nihilisme en de Russische apokalyptiek”. Deze woorden hebben de beteekenis van een geloofsgetuigenis. We kennen reeds zijn afkeer van het Christendom, zoodat „zich in de geschiedenis heeft geopenbaard”. Hij gaat zelfs zoo ver om dien afkeer een specifiek (Russische) religieuze gevoelsuiting te noemen en komt dan tot de verbijsterende, maar in zijn wereldbeschouwing geheel passende, conclusie, dat die „Russische religieuze stemming of met kracht in een radicale loochening van het Christendom en de religie te voorschijn treedt, of zich kleedt in het verlangen naar een zuiver, d.i. een door de geschiedenis niet bevestigd Christendom”.

Tot welke oordeelen leidt toch het subjectivisme: „De Russische heilswachting heeft”, volgens Berdjajew, „nu eens een religieuze, dan weer een sociaal-politischen inslag”, de „religieuze motieven” kunnen naar zijn meening zoo maar „overgedragen worden in de a-religieuze en anti-religieuze sfeer” en de „religieuze energievormen” gemakkelijk „omgebogen in de richting naar het sociale toe”. „De dienst aan de goddelooze en antichristelijke idee van het communisme wordt”, zegt hij, „door die „religieuze energievormen” der ziel gedragen”, en daarom zal de maatschappij „door de energievormen der zonde worden hervormd, wanneer de waarheid in haar taak tekort schiet”.

In de universalistische mystiek, met haar leer van den „God-menschelijken kosmos”, heeft het woord religie zijn beteekenis geheel verloren. In den „harmonischen donder der kosmische muziek” wordt de eigen klank van dat woord niet meer gehoord. Het is hier tenslotte de mensch, van wien alles uitgaat. Daarom verandert de „religieuze energie” zoo licht van object, wordt zij zoo gemakkelijk „omgebogen” in een andere „richting”. Daarom heeft het geloof zoo weinig weerstandsvermogen: het wortelt niet in Gods beloften, het onderwerpt zich niet aan Zijn geboden. Zoo kon het Russische volk een „gunstigen bodem voor de anti-religieuze propaganda bereiden”.

Uit den afkeer van een wereld, die men in de macht van den Satan waande, ontstond¹⁰⁾ dus volgens Berdjajew, het Russische atheïsme: Het „loochende God omdat het de Schepping boos en vol onrecht zag, vervuld met het lijden der onschuldigen. Uit een merkwaardige liefde tot waarheid en gerechtigheid werd de Russische mensch een atheïst”.

Die opstand tegen het lijden was een opstand tegen God. De bekende nihilist Belinsky „verwierp” een wereld, „wier bestaan met het lijden van haar bewoners gekocht is”, en klaagde God aan zulk een wereld te hebben geschapen. „Uit ethische overwegingen”, riep hij uit, „moet men God loochenen”. Zijn stem vond bij menigeen weerklank. Altijs is het weer die onheilige wereld met al haar leed, die de „ombuiging naar het sociale toe” veroorzaakt¹¹⁾: „Het teere gevoel van Dobroliubow, (een ander nihilist) kon het heerschende onrecht en de leugen niet verdragen... met een echt Russisch maximalisme voltrok hij nu den sprong uit de Christelijke vroomheid in het radicale nihilisme”. Zijn redeneering is zeer karakteristiek voor de groep, die hij vertegenwoordigt: „Wanneer God dan de wereld in het booze laat liggen, moet de mensch zelf het licht in de duisternis dragen”.

9) Prof. Dr K. Schilder: „Wat is de Hemel”, pag. 60.

10) We moeten hier natuurlijk voorzichtig zijn met het gebruik van woorden als „ontstond”, „veroorzaakte” e.d. De wereldbeschouwing van een mensch is niet simpel de resultante van de werkingen van een groot aantal aanwijsbare factoren en is dus ook niet met behulp van de kennis daarvan geheel te begrijpen. (Zie „Philosophia Reformata”, pag. 60.)

Berdjajew wijst met een enkel woord op de overeenkomst van deze Russische probleemstelling met die van Marcion.¹¹⁾ Hij meent dat het Russische atheïsme consequenter is dan het oude Marcionisme, omdat „de erkenning van God een rechtvaardiging van het kwaad en een verzoening daarmede beteekende”. „Maar”, voegt hij er aan toe: „Een liefde tot den mensch, die zich tegen God wendt, wendt zich tenslotte tegen de persoonlijkheid van den mensch zelf”.

Van een werkelijke liefde tot de menschheid is bij de nihilisten echter geen sprake.¹²⁾ De haat drijft hen. „Om het geringste deel der menschheid gelukkig te maken”, schreef Belinsky, „kon ik, geloof ik, alle overigen te vuur en te zwaard vernietigen”. Deze mensch wordt geheel door den haat verteerd: „Een vreeselijk mensch ben ik”, roept hij uit, „wanneer zulk een mystieke tegenzin de macht over mij krijgt”. Deze mystieke tegenzin is zijn atheïstische idee: hij is als door den duivel bezeten, de meest verschrikkelijke waanzin regeert hem. Geen wonder dat zelfs Dostojewsky een afkeer van hem had. Berdjajew merkt nog op dat iedere Rus tot zulk een „vreeselijk mensch” kan worden, wanneer hij door een dergelijke idee bezeten wordt. In Dostojewsky's romans zijn die menschen te vinden; de bloedige geschiedenis der Russische revolutie kent ze bij tientallen. Lenin was bereid om driekwart van de menschheid voor de komst van het communisme te offeren.

De zelfbekentenissen van Belinsky is verschrikkelijk om te hooren, zij leert ons hoe diep de haat tegen God een mensch kan vernederen. Zij leert ons ook veel omtrent de motieven van het bolsjewisme. Wij willen daarom de „ontwikkeling” van het nihilisme tot het bolsjewisme aan de hand van Berdjajew's boek den volgenden keer nader beschouwen.

A.

11) Zie de stukken van Ds Vreugdenhil over Marcion in dit blad (b.v. III en V: „De Reformatie” van 28 Februari en 13 Maart).

12) Zie het bekende stuk van Max Scheler over het ressentiment („Vom Umsturz der Werte” I, pag. 45 t/m. 236), b.v. pag. 162. We komen hierop nog terug.

B. t. B.

UIT DE SCHRIFT

De verzezen Profeet, de Zijnen aan de Schriften blindend.

En begonnen hebbende van Mozes en van al de Profeten, legde Hij hun uit in al de Schriften hetgeen van Hem geschreven was. Lucas 24:27.

De verschijningen van Christus na Zijn opstanding hebben niet uitsluitend ten doel om de Kerk door het getuigenis van apostelen en andere „ooggetuigen” van de waarachtigheid Zijner verrijzenis te verzekeren. Daartoe zou het voldoende geweest zijn, als Christus éénmaal aan de in voltallige zitting bijeenvergaderde apostelenschaar verschenen was, en daarna zonder pauze Zijn „anabasis” ten hemel had voortgezet. Maar de zegevierende Held vertraagt de schreden op Zijn triomftocht. Zoo dwingt Hij Zich tot rustig gaan op een landweg in het late middaguur, om in een met brandend hart aangehoorde „theologische verhandeling” aan twee heel gewone leden van Zijn Kerk het juiste inzicht in de Schriften te geven, en laat den in spanning Zijn komst verbeidenden engelen nog een wijle de gelegenheid hun harpen af te stemmen tot den zuiveren toon van hun te spelen welkomstlied.

Ook deze verschijning, waarmede Christus schijnbaar Zichzelf weerhoudt om met haast Zijn gloriëtocht te vervolgen, laat, evenals de negen andere verschijningen, een lichtstraal der openbaring vallen op de verhouding tusschen Christus en Zijn Kerk, zoodat die voortaan zijn zal; ook op den weg naar Emmaüs is Hij bezig het contact met Zijn Kerk te regelen.

Daarom komen de ambten van den Verzezen bij elk der verschijningen zoo evident naar voren. Wij zien telkens „den opgestanen Levensvorst, Zijn ambt bedienende en opstijgend tot Zijn Vader” (Zie „De Reformatie”, vorige week).

Bij de ontmoeting van de Emmaüsgangers springt de profetische werkzaamheid van Christus terstond in het oog. Dit heeft deze verschijning gemeen met die van eenige uren later, in den kring der discipelen. Beide malen is het de verzezen Profeet, die de Zijnen aan de Schriften bindt. Beide malen exegetiseert Hij ambtelijk voor hen de Schriften, beginnend van Mozes en toonend hun de lijn der Godsopenbaring in „Wel, Profeten en Psalmen” (vers 44). Beide malen werkt Hij in op hun verstand, aanvangend met een verwijt: „o onverstandigen en tragen van hart om te gelooven al hetgeen de Profeten gesproken hebben”, en openend „hun verstand, opdat zij de Schriften verstonden” (vers 45).

In deze profetische binding aan de Schriften vinden deze twee verschijningen, aan de Emmaüsgangers en 's avonds aan „de elven en die met hen waren” haar overeenstemming.

Toch is er verschil. Christus, tusschen opstanding en hemelvaart, doet niet tweemaal hetzelfde. Daarvoor heeft Hij weer te groote haast. Hij verschijnt eerst aan Kleopas en zijn vriend, twee niet met zekerheid te identificeren gewone kerkliden, als zij in particulier gesprek gewikkeld zijn. Later verschijnt Hij aan „de elven en die met hen waren”, dat is de in principe officieel bijeenvergaderde gemeente met haar ambtsdragers, de apostelen. Voor beide groepen is Hij de Profeet, die hen aan de Schriften bindt en in de Schriften leidt. Maar Hij doet dit bij de leden Zijner Kerk particulier en bij Zijn gemeente officieel in haar bijeenkomst. Hij geeft Zijn ambtsdragers de toekomstige dienaren des Woords en leeraren der Kerk, in gemeenschap met de Gemeente, een bijzonder college in de openbaringsgeschiedenis. Maar Hij wijst daarin principiëel de valsche onderscheiding af, die een dwalende Kerk later maken zal tusschen „clerus en leken”. Want aan al de Zijnen tezamen, en aan het minste lid Zijner Kerk particulier belooft Hij Zijn profetische leiding in de Schriften, om uit te leggen al wat van Hem geschreven is!

Nu mogen al de Zijnen gerust en vol vertrouwen zijn, als zij de Schriften openen om Christus te vinden! Nu mag elke Schriftlezer, de huisvader aan tafel en de leden der mannenvereniging, ja elk die zich geloovig buigt over Gods Woord, verzekerd zijn, dat hun het licht van Christus' Geest niet zal ontbreken! Zij zullen den Christus vinden in de Schriften. Want de verzezen Profeet is bij hen, verlicht hun „onverstand” en spoort de „traagheid” van hun hart aan tot snelle vlucht.

Uit „Mozes en al de Profeten” wordt hun nu de Christus openbaar. Als Christus hen profetisch leidt door Zijn Geest, hebben zij voor Marcion noch voor enig antisemitist iets te vrezen. Het Oude Testament wordt voor hen dan niet minder Christus-openbaring dan het Nieuwe. Want de Verzezen Zelf toont ons, profetisch, Zijn eigen beeld in al de Schriften!

W.

N. S.

KERKELUK LEVEN

„Moet dat nu zóó?” (XII.)

(Intermezzo.)

Op mijn vorig artikelje ontving ik enkele brieven, een andere reactie was een opmerking van „Arie van Maaswijk”. Voorzover die brieven van ter in het artikel bedoelde vergadering aanwezig zijn (alle min één), en ze mij aanleiding geven tot antwoord, zal ik dat antwoord geven, zoodra een mij in uitzicht gesteld officieel schrijven mij bereikt heeft; en waar „Arie van Maaswijk”, onder zijn gewone naam althans, ook ter vergadering geweest is, zal ook hij zich dan beantwoord zien. Rest dus nog die ééne brief van een niet ter vergadering aanwezige; die viel trouwens buiten den kring der genoodigden, want hij heeft tot een andere faculteit behoord, wat eigen studiegang betreft.

Schrijver, hoewel mijn streven toegedaan, is een beetje bang, dat de V.U. schade lijden zal van dergelijke dingen, als ik publiceerde. Ik ook. Daarom publiceer ik juist. Men moet de V.U. beschermen tegen vreemde inkruipeels, die de gereformeerde kerk schade doen, de verhoudingen bederven, en dus dat bederf óók haar zelf betrekken. En men moet haar er aan herinneren, dat zij gedragen wordt niet door een groepje, maar door de gereformeerde gezindheid. Maakt zij zich dienstbaar aan een groepje, óf: bevordert zij factisch groepvorming, dan wrekt zij dit aan haar zelf. Daarom moet men haar waarschuwen. En waar het handelingen betreft, die door publicaties in de dagbladen zijn voorbereid, maar dan zóó, dat die publicaties door hun onjuistheid een directe waarschuwing aan V.U.-instanties onmogelijk maakten, terwijl voorts nadat de eerste stap op een heilloozen weg gezet is, de veel ergere semi-publieke weg wordt vrijgegeven — psychologen zullen mij begrijpen... — er is immers een groote groep van studenten, candidates en predikanten en wel toegelaten hoogleraren opgekomen... — daar moet men wel publiceren; particuliere correspondentie helpt in dit stadium niet meer. Wie dus meent, dat de V.U. schade lijdt, moet niet mij vragen: houd op met bespreking, maar de V.U.: houd op met zulke dingen te laten doen; sta Uw gebouwen er niet voor af, laat geen geheimjes aan jonge, jongere, oude en oudere lieden daar in bewaring gegeven worden tegenover hen, die de V.U. óók noodig heeft. En laat niet tusschen de breede massa van menschen, die de V.U. telkens om steun vraagt, een wig drijven in Uw eigen gebouwen in praesentie van Uw eigen hoogleraren. Wie de V.U. dienen wil, moet hár verzoeken, zulke vergaderingen dadelijk te verbieden, en dit met evenveel nadruk in de dagbladen publiceren, als de eerste, onjuiste kennisgevingen daarin de openbaarheid zochten. Op die manier kan en de V.U., en de dagbladen (zoover zij geen advertenties, maar eigen berichten doorgaf) een fout herstellen, tot haar eigen nut.

Want ons volk is niet dwaas. En zijn leiders moeten slechts van de wijsheid heil verwachten.

Of wat dunkt U?

Men publiceert. Klinkt prachtig. Men publiceert: „aren”. Klinkt in de the... zaak gehou... komst, karakter... vergaderingen, o... maar het minst... Kampen. Een va... hoogleraren”, m... en, en de facu... de heeren, die d... en: of men rel... gevraagd, hen v... tier in Kamp... later gevraagd... halen, de colle... en wij zouden... te komen, die h... te zoeken”, als... geschoond als... wel hooglerare... weet. En men... heimen verklap... die trouwen... en dezelfde beve... an? Of die pr... stap geheimen... maar ik vecht... hieruit” b.v. ook... opende, laat ons... nu men mij be... met twee m... En dan de ge... ik zelf pas exar... loog-hoogleraar... collega van die... vertellen... Er... vóór veel vo... Holland mogen... Rotterdam Delft... hoorzaal v... ligt Rotterdam... Het volk wacht... van „Den Ha... VII. zoo bizon... tusschen gebe... omdat ik verkle... in het openba... nog niets —; e... didden en prec... aantekeningen... geven aan ond... daniische gewo... licht werkte, e... wijsheid er wa... Laat men da... zeggen. Er zijn... moeten worden... voor staan. Ma... gebruik geen... zeker wel zegg... verhandelde... spijt me, maar... van Rotterdam... praesentator d... heel wat ander... is geen geheim... Gaat men op... volgen onderv... tegen groepsvo... den, voorzover... ik wel ze, n... ken voor deze... drijft). Men... geweest.

Want niet il... verhoeder, dat... het wasschen... hinnenkamer... betrokkenen. C... Kerken, geen a... contact met c... lijk leven, als... eerst aangewe... meer gewaars... En als men... zeg ik: ja, zek... gebeurde, wa... waar die vraa... Voorts heb i... gische — ma... ring. Laat het... der semi-publ... vraag dat niet... der V.U.

DESNODS... tech zoo iets

Hoedemaken

(Opmerk... den opbouwen... aan ons Dole... ik, deze week... kel af te sta... nstijven; en... het niet graa... ook een enke... maar voor ée